Л.М. Зарецька, ст. викл. *(ХДУХТ, Харків)*

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Розвиток сучасного глобального світу характеризується процесами переходу до інформаційної економіки, посиленням процесів цифрові цифрових технологій. Держава, бізнес, населення стають активними споживачами в усіх сферах, що докорінно змінює середовище та спосіб життя людини. Цифровізація, як один з визначних проявів інноваційного розвитку, суттєво впливає на економічне зростання шляхом підвищення продуктивності праці, економії часу, створення попиту на нові товари та послуги тощо.

Цифрові технології стали визначним чинником зростання світової економіки. За прогнозними оцінками експертів, частка цифрової економіки у ВВП провідних країн світу до 2030 року становитиме 50–60%.

За ступенем цифровізації (digitization) Україна відстає від розвинених країн і багатьох країн, що розвиваються. У рейтингу цифрової конкурентоспроможності МВФ за підсумками 2019 р. Україна зайняла 60-те місце серед 63 країн Європи, Середнього Сходу та Африки. Для України, за оцінками багатьох експертів, на сьогоднішній день цифрова економіка є скоріше загрозою, ніж драйвером розвитку, внаслідок слабкого розвитку підприємницького кластеру, здатного створювати значну додаткову вартість в цифровому сегменті.

Розвитку цифрових трендів (інтернет речей, цифрові трансформації окремого бізнесу і цілих секторів, економіка спільного використання, штучний інтелект, економіка спільного використання, цифрові платформи тощо) в Україні перешкоджає низка проблем:

– інституційних:

1) низький ступінь залучення державних установ щодо реалізації Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства;

2) невідповідність профільного законодавства глобальним викликам та можливостям;

3) невідповідність національних, регіональних, галузевих стратегій та програм розвитку цифровим можливостям;

– інфраструктурних:

1) низький рівень покриття території країни цифровими інфраструктурами;

2) відсутність окремих цифрових інфраструктур;

3) нерівний доступ громадян до цифрових технологій та нових можливостей (цифрові розриви);

– екосистемних:

1) слабка державна політика щодо стимулів та заохочень розвитку інноваційної економіки;

2) незрілий ринок інвестиційного капіталу;

3) застаріла система освіти, методик викладання, відсутність фокусу на STEM-освіту, soft skills та підприємницькі навички, недосконалі моделі трансферу технологій та закріплення знань;

4) дефіцит висококваліфікованих кадрів;

– урядових: низький рівень автоматизації та цифровізації державних послуг.

Цифровізація надає багато переваг, що проявляються у формі численних мультиплікаційних ефектів від включення в єдиний інформаційний простір усіх виробничих ланцюжків. Такі чинники, як цифрові фінансові послуги, цифрова ідентифікація, соціальні мережі і відкриті дані, використання технології блокчейн, поширюють вигоди на всю економіку і на все суспільство.

Вплив цифровізації на суспільство та економіку породжує також цілу низку недоліків, а саме:

– цифрова трансформація зумовлює руйнування старої системи виробництва і розподілу благ, що супроводжується зростанням безробіття, появу попиту з боку ринку на нові професії та трансформацію наявних, необхідність створення системи навчання та перекваліфікації робітників;

– упровадженню нових технологій притаманний надлишковий оптимізм, тобто коли сукупний ефект від використання цифрових дивідендів є набагато слабшим за очікуваний;

– нерівномірність у розподілі позитивного ефекту від запровадження цифрової економіки як між країнами, так і серед груп населення всередині країн;

– цифровізація чинить позитивний ефект більшою мірою на торговельні компанії і банки, ніж на виробництво.

Для успішного формування цифрової економіки В Україні потрібні ефективно функціонуючі три компоненти: 1) нормативно-правова база, яка сприяла б конкуренції і виходу на ринок підприємствам, дозволяла фірмам повною мірою використовувати цифрові технології для конкуренції та інновацій; 2) навички, необхідні працівникам, бізнесменам, державним службовцям, для використання можливостей цифрових технологій; 3) ефективні й підзвітні інститути, що використовують інтернет для розширення прав і можливостей громадян.